

לוקוטי ופסקי הלכות "חוקי היום"

ותלמודם
"חוקי היום"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

דיני

טוב ללכת

כלים ב'

בקשה:

נא לשלוח לכמה שיותר אנשים כדי שיגיע הלכות אלו לבתי בני ישראל, לתועלת הציבור, וכך יש לכם יד בהפצת תורה ובהלכות נחוצות

לקבל הגליון כל שבוע במייל:

Paskenshtibel@gmail.com

אפשר להוריד גליונות קודמים

[Archives - ארכיון](#)

[לתרומות](#)

ליקוטי ופסקי הלכות "חוקי היום"

ותלמודם
"תוספת היום"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

94

מצורע - שבת הגדול תשפ"ד

דיני טבילת כלים - ב'

נא לא לעיין בגליון
בשעת התפילה
וקריאת התורה

אופן הטבילה

כולו במים בבת אחת

צריך שיטבול כל הכלי בבת אחת בתוך המים, שלא יישאר שום חלק מהכלי מחוץ למים (חכ"א כלל ע"ג דין ט"ו), וכשיש בית יד [handle] לכלי, צריך להטביל גם הידות של הכלי אפילו כשהוא ארוך (ש"ע סי' ק"ב סי"ב), ואפילו אם היד לבד נעשה מחומר שא"צ טבילה (דרכ"ת בשם בעל ד"ק) וכן שיהיה נקי בלי שום לכלוך עליו.

יא. **כלי שיש לו תוך.** כלי שיש לו חלל, צריך לוודא שמים ייכנסו בכל החלל הכלי ויגע בכל מקום בפנים, ולכן כלי שיש לו פי צר, צריך לכוון שפי הכלי יהיה לצד מעלה בכדי שהמים יכנסו בכל מקום (ש"ע י"ד סי' ר"ב ס"ז).

כלי העשוי מחלקים

יב. **כלי העשוי מחלקים,** עדיף להטבילו כשהחלקים מחוברים אחד לשני כמו שרגיל להיות בעת שימוש שכן הוא צורתו, ואפילו אם יש מקומות שאין המים מגיעים אליהם כשר שמקומות אלו נידונים כבית הסתרים, ומ"מ אם הטבילו פרקים פרקים כשר (ש"ת מנחת יצחק ח"ג סי' ע"ז).

יג. **סכין שמתקפל,** שהלהב מונח בתוך יד הסכין יש להטבילו כשהוא פתוח (ערה"ש).

אחיזת הכלי בתוך המים

יד. כשאדם אווז כל בתוך המים לטבילה, צריך לוודא שהמים נוגעים גם בין יד האדם האוחז הכלי לכלי עצמו, ונחלקו הפוסקים באיזה צורה מועיל הטבילה וכמו שיבואר.

טו. **רפוי בידו.** רוב הפוסקים ס"ל שאם הכלי נאחז בידו באופן רפוי, דהיינו רפוי יותר מהרגיל לאחיזת כלי (ט"ז י"ד סי' קצ"ח סק"ז) מותר להטבילו כך דנוקטים דהמים הגיע בין ידו לכלי (ש"ע סי' ק"ב ס"ב), אמנם י"א שחוששים שמא לא ירפה כראוי, ולכן גם אם אחוז רפוי לא עלתה לו טבילה (רמב"ם ועוד הובאו בש"ך סי' ק"ב סק"ז), וכן י"א דאין אנו בקיאים בין רפוי למהודק (רמ"א ריש סי' קצ"ח), ומכיון שכן, לכתחילה יעשה כאחד מהעצות לקמן.

טז. **לחלח ידיו במים תחילה.** יש עצה ללחלח ידיו לפני שמטביל הכלי כך שיהיה מים בשיעור שהוא טופח ע"מ להטפח בידו, ואז אין צריך לדקדק לאוחזו דוקא ברפיון (ש"ע סי' ק"ב ס"ב) כל שאינו אווזו בחוזק גדול (מהר"י ברונא הובא בחלקת בנימין אות כ"ז), י"א שמועיל לחלח ידיו אפילו במים תלושים (הגר"א), וי"א דוקא כשלחלח ידו במי המקוה, וי"א אפילו כשלחלח ידו במי המקוה דוקא כל זמן שלא הוציא ידו ממי המקוה, שאם הוציא ידו המים שעל ידו דינו כמים תלושים (רמ"א שם).

יז. ולכן לכתחילה, יכניס ידו למקוה, ואז יכניס הכלי בידו השנייה למקוה, ובתוך מי המקוה יעביר הכלי מיד ליד כך שהכלי נאחז בידו מלוחלח במי המקוה בלי להוציאו, וממילא הכלי נטבל כולו במי המקוה, וכך אין צריכים להרפות ידו מאחיזת הכלי לגמרי, דבר שגורם לפעמים לנפילת הכלי לתחתית המקוה בלי דרך להוציאו.

טבילה בתוך סל

יח. כשטובלים דברים קטנים, אפשר לשים הכלים בתוך סל עם הרבה נקבים או רשת ולטבול כולם ביחד, וצריך להיזהר שכל הכלים יכנסו במים לגמרי, ולכן אין למלאות הסל או הרשת יותר מדי כדי שהמים יגעו בכל הכלים, וכמו כן ינער הסל או הרשת בתוך המים שיגיעו המים לכל חלקי הכלים.

חציצה בטבילת כלים

כללי דיני חציצה

א. דיני חציצה שייכים בטבילת כלים כמו שהם שייכים בטבילת אדם כמבואר בש"ע (י"ד סי' ר"ב, ערוה"ש שם ס"ג), והכלל הוא שחציצה על רוב הכלי ומקפיד עליו, הרי הוא חציצה מדאורייתא, ומדרבנן גזרו גם על חציצה שהוא על מיעוט הכלי ומקפיד עליו, וכן כשהחציצה על רוב הכלי אע"פ שאינו מקפיד עליו.

ב. **מקפיד עליו.** ההקפדה היינו כשרך העולם להקפיד עליו אפילו אם הוא בעצמו אינו מקפיד עליו (ש"ע שם ס"ב, ט"ז סי' קצ"ח סק"ג), וכן אם הדרך לא להקפיד עליו אבל הוא בעצמו מקפיד עליו, חוצץ (ט"ז סי' קצ"ח סק"ג, ש"ך שם סק"ב), ואף בדיעבד אם כבר הטביל הכלי עם חציצה, צריך להסיר החציצה ולהטבילו שוב בברכה, כשהכלי מחוייב בברכה, כל שהסיח דעתו מברכה ראשונה.

ג. **מיעוט שאינו מקפיד.** אם יש עליו חציצה שאינו מקפיד עליו ונמצא במיעוט הכלי, אפ"ה יש להשתדל להסירו קודם הטבילה (א"ח, רמ"א סי' קצ"ח ס"א, חכ"א כלל ע"ג ס"ד), ומ"מ אם הטבילו עם החציצה א"צ שוב טבילה, וכן אם אינו יכול להסירו, מותר להטבילו עם החציצה (ש"ע סי' ק"כ ס"ג).

ד. **עיון כלי.** כדאי לעיין בכלי כשעדיין נמצא בבית לוודא שאין עליו חציצה או לכלוך, כי הרבה פעמים הולכים לטבול כלי, ואז במקום המקוה רואים שיש לכלוך או תוויות באופן שכבר אין בידו כלים וחומרים, וקשה להסירם, ויש אומרים שמדינת צריך הכלי עיון לפני הטבילה (חוט שני הל' שבת ח"א ע"מ ר"ט).

תוויות ומדבקות [stickers, labels]

ה. בדרך כלל כלים חדשים הם נקיים מכל לכלוך, אבל מצוי שיהיו על הכלי כל מיני תוויות, ולכן התוויות שהדרך הוא להורידם לפני שימוש בכלי כגון תווית מחיר או ברקוד [barcode], צריך להורידם לפני הטבילה בלי להשאיר אפילו חלק ממנו.

ו. **תוויות שאין הדרך להסירם.** יש כמה מצבים שאין הדרך להוריד את סוגי התוויות, כגון כשיש כלי קריסטל ומופיע שם של חברה מוכוונת על מדבקה הדבוקה על הכלי והדרך הוא להתפאר בו (ש"ת ח"י הלוי ח"א סי' נ"ז), וכן כשיש תווית על קומקום שכתוב עליו להיזהר משטח חם וכדומה, או איזה קישוט של פרחים במדבקה על מיחם כשאינו על רוב הכלי, או כשמטבילים קופסה של קפה כשחוזרים להשתמש בו (עי' גליון 93 אות ט') או בקבוקי יין אע"פ שממלאים אותם שוב במין אחר, א"צ להסירם לפני טבילה מאחר שהדרך הוא להשאירם (ספר מבית לוי י"ד ע"מ קנ"ד ס"י, בעל חשב האפוד הליכות חנוך ע"מ ק"ד), ועלתה הטבילה אפילו אם לאחר זמן כן הסירם או שנפלו.

ז. אבל אם המדבקה כבר הוסרה חלקית לפני הטבילה באופן שכבר אינו מפאר הכלי, אז צריך להסיר הכל לפני הטבילה, שאז מקפידים עליה.

ח. **שאריות דבק.** מצוי שאחרי שמוריד התוויות נשאר דבק על הכלי, לפעמים שקוף, ולפעמים קצת שחור, וצריך לדקדק להוריד כל הדבק לפני הטבילה, שזה דבר שאדם מקפיד עליו [ואפשר להשתמש עם 'מסיר לק' [nail-polish remover, goo-gone] אצטון או טינר כדי להסיר הדבק].

ט. אם אחרי הטבילה מצא כמות קטנה מאד מדבק שלא הוסרה, אם הוא בכמות כ"כ קטנה שאין בני אדם מקפידים עליו, או בתחתית הכלי מקום שאין אדם מקפיד עליו, א"צ להטבילו שנית, וכן אם לפני הטבילה עשה כל מה שביכלתו להסיר הדבק, אבל עדיין נשאר כמות קטנה שאין בני אדם מקפידים עליו, מותר להטבילו כך (כ"ל אות ג').

טבילת כלים בשבת

ט. נחלקו הפוסקים אם מותר להטביל כלי חדש בשבת, י"א שמותר (סתומת המחבר ש"ע א"ח סי' שכ"ג ס"ז) ואינו דומה לכלי שנשטמא שנאסר בטבילה בשבת (ביאה"ל שם ד"ה מותר), ויש אסורים שנראה כמתקן הכלי ע"י הטבילה (שם, דרכי משה, מ"ב שם סק"ג).

כ. **להקנות לגוי**. לכן כדי לצאת כל השיטות, יש עצה ליתן הכלי לאינו יהודי בשבת במתנה גמורה (ש"ע שם ובי"ד סי' ק"ב סט"ז) ע"י קנין הגבהה, או משיכה בדבר שא"א להגביו (מ"ב סי' תמ"ח סקט"ו), ומותר לתת מתנה בשבת מאחר שהוא לצורך שבת (מ"ב סי' שכ"ג סק"ד), ואח"כ ישאלנו ממנו להשתמש בו, וכשהכלי שייך לגוי א"צ טבילה.

כא. **אם מועיל היתר זה לאורך זמן**. ואם מועיל היתר להקנות לגוי לאורך זמן, נחלקו הפוסקים בזה, י"א שלא להשאיר את זה ביד גוי אלא עד לאחר שבת, ולאחר שבת צריך להטבילו משום שישתקע ביד ישראל ונחשב כשל ישראל אבל בלא ברכה, או שיטבילו עם כלי אחר (ט"ז סק"ח), אמנם יש חולקים וס"ל דמהני עצה זו גם לעולם ושוב א"צ להטבילו (כנסת הגדולה, רע"א).

כב. **בין השמשות**. אין לטבול כלי בין השמשות בכניסת השבת (ש"ע א"ח סי' רס"א ס"א), ומ"מ אם הוא לצורך שבת ואין לו כלי אחר מותר (מ"ב שם סק"ה), ולהטבילו בבין השמשות עדיף מלסמוך על עצות אחרות הנ"ל (שער הציון שם סק"ח).

כלי שאי אפשר להטבילו

כג. **להקנותו לנכרי**. כלי שא"א להטבילו מחמת גודלו, כובדו או משום שהוא עובד עם חשמל באופן שבודאי יתקלקל כשיטבילו במים, בשעת הדחק אפשר לסמוך ולהשתמש בעצה זו להקנותו לגוי באופן שיהיה של הגוי לעולם ולהשתמש בו בשאלה (ש"ע א"ח סי' תנ"א ח"ב אות ז', י"ד סי' ק"ב סק"א הובא בדרכ"ת סי' ק"ב ס"ק ק"ב) או ע"י שיעשה שותפות עם הנכרי הפוטר מטבילה (רמ"א סי"א).

כד. **לפרקו ע"י בעל אומן ישראל**. עוד עצה נתנו הפוסקים שיתן הכלי לבעל אומן ישראל שיפרק בעל באופן שאדם רגיל לא היה יכול להרכיבו בחזרה ויפיר, ואז ירכיבו בעל אומן ישראל ונחשב כנגמר עשייתו ע"י ישראל הפוטר מטבילה (חכמת אדם כלל ע"ג דין י"ג הובא בפתח"ת סק"א, אבל סתם אדם שפיתח כמה ברגים ויסגרם שוב או לנתק התקע ולהחזירו אינו נקרא מעשה אומן כלל לפוטרו מטבילה (ש"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ס"ו אות ד').

מכונת קפה [coffee machine]

כה. רבים שואלים על דין מכונת קפה העשוי מחומרים שונים כשכמה מהם עשויים מפלסטיק וכמה מהם ממתכת כגון צינורות, גוף חימום וכדומה, וכן יש כמה מהם שיש בתוכם גם מטרחת פולי קפה הטעון טבילה בלא ברכה (ערוה"ש ס"ל, פתח"ת סק"ח).

כו. **מהסוגים הפשוטים [simple model]**. יש סוגים פשוטים וקטנים והדרך להיזום ממקומם כשיש צורך, ואפשר להטבילם ולא יתקלקלו כשנמנעים להפעילו עד שיתייבשו לגמרי כגון להשאירם במקום חם או בשמש לחמשה ימים, לכן צריכים להטבילם כעיקר דין.

כז. **מהסוגים המשוכללים [sophisticated model]**. אמנם יש סוגים משוכללים ומורכבים מכל מיני חלקים, ועובדים עם כרטיסי פיקוד חשמליים שבודאי יתקלקלו בטבילת המים, וגם מחמת גודלם וכובדם אין דרך להיזום ממקומם הקבוע. יש פוסקים הס"ל שיש לסמוך שאינם טעונים טבילה כלל מאחר שקובע מקום לעצמו אינו נחשב לכלי סעודה כלל, וגם הרי הוא אונס לגבי הטבילה (מו"ר בעל שבט הקהתי), אבל כמה פוסקים ס"ל שבעצם חייב בטבילה, מ"מ אפשר לסמוך על עצות הנ"ל, כגון לפרקו ע"י יהודי (אות כ"ד), או להקנותו לנכרי לעולם וישתמש בשל נכרי וכנ"ל (אות כ"ג).

מיני בר

כח. מיני בר היא מכונה המיוחדת למים קרים וחמים, ויש כאלו שבאים עם הכשר מהודר בא"י לגבי שבת, ולפעמים ההכשר הוא גם על זה שאין המכשיר טעון טבילה. אלו עם הכשר של העדה"ח כעת אין להם הכשר לגבי טבילה, ומ"מ יש לסמוך על סברא שמאחר שהם מחוברים לקרקע ע"י צינורות מים המחברים לרשת המים, אינם טעונים טבילה. **כלים עם הכשר הנמכרים ע"י גוים**. מוצרי חשמל שכתוב עליהם שאינם טעונים טבילה אבל נמכרים ברשת חנויות בארה"ב השייכים לגוים, שוב נתחייבו בטבילה כשהם ברשות של גוים, ועל הציבור בארה"ב להיזהר.

בעלות על הכלי

כלי של גוים

כט. **כלים במלון של נכרי**. כלים השייכים לנכרי שלא נמכרו לישראל, מותר להשתמש בהם שהרי אינם חייבים בטבילה, ולכן הנמצא בבית מלון של נכרי ורוצה להשתמש בכלי שאין בו חשש מאכלות אסורות, או מה שמצוי באירופה שיש בית מלון של נכרי עם הכשר המשרת יהודים, מותר להשתמש בהם ואין בהם חיוב טבילה (ש"ע סי' ק"ב סט"ו).

ל. **כלים של ישראל המיועדים רק לנכרים**. ישראל שיש לו כלים המיועדים רק לנכרים, כגון בית מלון או בית אבות [nursing home] המיועדים

לנכרים, א"צ להטבילם בצירוף הסברא שהם עומדים לסחורה (דרכ"ת סי' ק"ב סק"ח), אבל כלי בבית של ישראל אסור להגיש לנכרי אוכלו עליו טרם הטבילה שזה נקרא שישראל משתמש בו (ספר פסקי הגר"ש י"ד עמ"פ ז').

סתם כלים המיובאים מרחבי העולם

לא. **שם חברה ישראלית**. כלים הנעשים בבית חרושת של גוים אע"פ שנעשו לחברת ישראל, חייבים בטבילה, ולכן אפילו כלים הנקנים בא"י בחנות של ישראל ושם חברה ישראלית עליהם, עדיין חייבים בטבילה כשמופיע עליהם שיוצרו בחו"ל, ואפילו כלי כסף הנקנים בא"י מחברות מפורסמות לפעמים מיוצרים בחו"ל ע"י גוים ולכן צריכים טבילה מספק ועכ"פ בלי ברכה.

לב. אבל כלים הנעשים בא"י פטורים מטבילה, ואפילו אם החברה מחללת שבת ל"ע ודינם כמומר, עדיין נוהגים לפוטרו מטבילה (קובץ מבית לוי).

לג. **כלים הנעשים בארה"ב**. יש שחששו בכלים הנעשים בארה"ב שאולי המפעלים שייכים ליהודים או עכ"פ ע"י שותפות יהודי, ומאחר שבארה"ב יש הרבה יהודים וידיהם נמצאים בכלי מיני מפעלים, על אף שחייבים הכלים בטבילה משום שלמעשה יש רוב גוים וכל דפרישי מרובא פריש, מ"מ חוששים שלענין ברכה לא אזלינן בתר רוב, ולכן נוהגין לא לברך בשעת טבילה (ש"ת תשורת ש"י סי' ע"ד הובא בדרכ"ת סק"א, הגריש"א, תשובות והנהגות ח"ב סי' ת"ח).

לד. ואעפ"כ רוב פוסקים נוקטים דכל שאינו יודע שהבעלים יהודים, במקום שרוב גוים, חייב בטבילה, וגם בברכה (הגר"ש וואזנר, חוט שני הל' טבילת כלים עמ"פ י"ט).

לה. **כלים הנעשים במזרח הרחוק [far east]**. כלים הנעשים במזרח הרחוק כגון סין, יפן, הונג קונג וכדומה, וכהרבה דברים בזמנינו, מקום שכמעט ואין שם קיבוץ של יהודים, חייבים בטבילה בברכה לכו"ע [חוץ מכלים שמופיע עליהם הכשר שאינם טעונים טבילה], משום שבמקומות כאלו לא חוששים כלל שיש שם אף חוששים למניות [shares] לשייכים לישראל באופן שאין הם דעה מכרעת במפעלים, שהרי מניות כאלו אינם פוטרים מטבילה (ש"ת ויברך דוד ח"א סי' צ"ו), ואע"פ שיש אנשים שנוהגים היום לא לברך כלל על טבילת כלים, חבל להפסיד ברכה שתיקנו חז"ל לגמרי באופנים שאין סיבה די מוצדקת לא לברך.

בחנות של כלים

לו. כשטובלים כלי במקוה הנמצאת בחנות של כלים, לכתחילה אין להטביל הכלי עד שקנה הכלי ע"י משיכה או הגבהה וגם שילם עליו, משום שכל זמן שהוא של החנות, הרי הוא נחשב לכלי סחורה ועדיין לא חל עליו חיוב טבילה. ומ"מ במעשה שהיה, שלקח עובד נכרי שכשר לטבילת כלים (ש"ע סי' ק"ב סט"ו) כלי מעגלת הלוקו והטביל אותו לפני ששילם עליו, וישראל ראה הטבילה (רמ"א שם), יצא בזה וא"צ שוב להטבילו.

מדיני מקוה

חומרת נתן סאה ונטל סאה

לז. בגליון חוקי חיים (269 אות ט"ו) הארכנו בדיני מקוה לגבי חשש נתן סאה ונטל סאה, והבאנו שבטבילה דאורייתא ראוי להחמיר לפסול בנתן סאה ונטל סאה כשי' הראב"ד (רשב"ץ הובא בש"ך סק"ג, ש"ת דברי חיים הל' מקואות אות כ', ש"ת מנח"י ח"ב סי' כ"ג).

לח. **במקוה כלים**. ויש שהעירו שהיה ראוי להחמיר בזה גם בטבילת כלים, שלרוב פוסקים הוא מה"ת (גליון ח"ה 93), ומ"מ לא ראינו בכל העולם שמקודדים ע"י בכל הדקדוקים מו"ר בעל קנה בשם, היכל הוראה ח"ד הוראה ק"ב, חוט שני הל' טבילת כלים עמ"פ ל"ה), ולפעמים מוסיפים בור השקה שעוזר קצת לענין זה אבל לא עושים כל הדקדוקים כבור השקה נוסף או בור ע"ג בור וכדומה, ואולי משום שאין בו חומר כרת, והעיקר משום שמאחר שכל אלו שמתבילים כלים במקוה, מעלים מי המקוה בתוך הכלים ואז שופכים המים בחזרה למקוה, ובתוך זמן קצר מהפכים המים להיות בפסול נתן סאה ונטל סאה, והוא דבר שא"א לעמוד עליו, לכן לא הקפידו ע"ז (עי' מש"כ שם אות ט"ז).

בשעת ירידת גשמים

לט. **זחילה נכנסת**. מקוה צריכה להיות מים המכונסים במקום אחד, וכשזוחלים המים מהמקוה החוצה, הרי הוא פוסל המקוה, ורבים הפרטים לגבי מאיזה מקום זוחל המים ובאיזה כמות כדי שיפסל המקוה, וידוע חומרת בעל דברי חיים (הל' מקואות אות ה'), שהחמיר לפסול גם 'זחילה נכנסת' דהיינו גם כשיש מים שזוחלים לתוך המקוה, ונתקבל חומרא זו במקואות מהודרות בטבילה דאורייתא עכ"פ לכתחילה (ש"ת שואל ומשיב מהדו"ת ח"ג סי' מ"ז ד"ה וקנה, דרכ"ת סי' ר"א סק"ג, חיבור לטהרה כלל ב' אות מ"ב, ש"ת דברי יציב י"ד סי' ק"ד וקט"ז).

מ. ולפ"ז יש מי שהורה שאסור להטביל כלים במקוה העומד תחת כיפת השמים בעת ירידת גשמים משום 'זחילה נכנסת' (הגר"מ לוינשטיין, גליון מרבה תורה פ' תרו), אמנם מעולם לא שמענו דבר כזה, ופשוט שלעולם טבלו במים מכונסין בנהרות וכדומה, ולא מנעו טבילה בעת ירידת הגשמים, ופשוט הוא שאין זה נקרא זחילה נכנסת מאחר שאין המים נזחלים על דבר ורק מגיע ישר מן השמים.